Број 14. У Новом Саду, у среду 21. јануара (3. фебруара) 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налазе се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Одлука Саборског Одбора.

Српски народно-црквени саборски одбор саставши се у ванредну седницу у Карловцима дне 19. и 20. јануара о. г. поводом Оптужнице кр. државног одветништва у Загребу од 12. јануара 1909. подигнуте против 53-ице православних Срба због злочина велеиздаје, опуномоћен од српског народно-црквенога сабора донео је одлуку, којом је не упуштајући се у меритум ствари најодлучније подигао глас свој против оних тврдња и разлагања у образложењу оптужнице кр. државног одветништва, којима се не само вређају најсветији верски и народни осећаји српске православне цркве и народа митрополије карловачке, него се, на подсмех сваком правном реду, без икаквих обзира и скрупула, просто поричу и управо бришу основним државним и земаљским законима ујемчена животна права наше цркве и автономије. Непризнавање имена: православна вера и црква; имена Србин; словенске и српске писменице ћирилице; грба српске православне митрополије карловачке и тробојне заставе и представљање, да је све то тек плод некакве најновије пропаганде, коју оптужница назива „великосрпском“, морало је изазвати што и изазвало је у свакога вернога сина ове српске православне цркве и српскога народа митрополије карловачке — огорченост, пренераженост, која је повећана још и тим, што се такво порицање проповеда не само са тако високога места, него и у тако великом обиму пошто је иста оптужница у силне хиљаде примерака штампом умножена и распрострта по свим крајевима наше домовине. Такав поступак је управо присилио саборски одбор, као врховну народно-црквену автономну управу и надзорну власт и заменика српског народно црквеног сабора, да се услед свега тога обрати самом Његову царском и апостолском краљевском Величанству, господару и краљу, као врховном заштитнику овопродеоно српске православне српске православне цркве и народно-црквене автономије наше са најпонизнијом представком и молбом да заштити цркву и автономију, чије се и школе и власти и органи њихови са тог законита темеља и ујемчених права у оптужници окривљују, да као такови стоје у служби тобожње велико-српске пропаганде, која наводно иде за насилним превратом против целокупности наше отаџбине. Саборски је одбор најодлучније одбио такве оптужбе од наших народно-црквених автономних установа, јер је уверен и јер је повесницом доказано, да су сви синови ове српске православне цркве верни и одани били превишњем престолу и својој отаџбини и да ће такви и остати и поред таквих обеда и тешких али неоснованих оптужаба.

Најнонизнију ће представку Његову Величанству уставним путем поднети и предати из седнице одређено изасланство Саборског Одбора у пуном уверењу да иста неће остати несаслушана.

Одлука саборског одбора.

Доносимо на челу листа одлуку саборског одбора у ствари оптужнице државног одветника Акуртија У тој одлуци се установљава, да је оптужница изазвала у крилу српског народа карловачке митрополије огорченост и пренераженост.

Одлука побраја главне тегобе, које садржава та оптужба против српског народа, његове цркве, автономије и т. д.

Из те одлуке сазнајемо, да је саборски одбор закључио, да се обрати представком краљу као врховном заштитнику с молбом, да заштити наш народ, цркву и автономију. Ту ће представку однети изасланство саборског одбора угарском министру председнику и замолити га, да представку препоручи владару.

Као што се види, саборски одбор се трудио, да своју одлуку доведе у склад са одлуком епископске конференције. Или је зар и могло друкчије бити? Да саборски одбор и није знао за одлуку епископске конференције, која је донесена дан раније, по свој прилици не би ни онда његова одлука могла бити друкчија Нападаји у оптужби државног тужиоца тако су неправедни, пристрани, незаконити, да их не треба тражити са свећом и да у сваком мисленом човеку морају побуђивати исте мисли

Одлука саборског одбора нешто је опширнија. Саборски одбор сматрао је за потребно, да већ у одлуци истакне ону необичну појаву, што је са званичне стране та оптужница штампана у много хиљада примерака и распростирана по свима крајевима наше домовине, што свакојако показује намеру, да они нападаји против Срба и свега што је српско, допру што даље и буду од успеха.

После ове одлуке саборског одбора хоћемо да забележимо, да је у овој ствари схватање нашег еп скопата и саборског одбора потпуно једнако и да се поклапа. И то не само у начелу него и у појединостима Па је исти и пут, којим мисле да се могу излечити повреде, и прибавити нашем народу, цркви школи и автономији задовољштина

Ми се надамо, шта више уверени смо, да ћемо ту задовољштину и добити. Повређена су и најкрупнија права наша права, која су толиким законима зајамчена и та законом зајемчена права, не могу бити лопта којом се баш браниоци закона, државни тужиоци могу, по вољи шорати.

Нови Сад, 21. јануара.

Обустављање парнице због велеиздаје Бечка „Нова Слободна Преса“ доноси писмо бечког адвоката дра Хофмокла. У том писму прича тај господин, да су га браниоци оптуженика у загребачкој парници због велеиздаје, упутили да подигне у име оклеветаних штампарску парницу против Ђорђа Настића, писца књижица: „Финале“ и „Где је истина“?

Др. Хофмокл пише даље, да је он у име великошколца Косте Мандића подигао парницу против Настића због злочина не-

ПОДЛИСТАК.

У ЗАГРЉАЈУ СМРТИ

— Ю. Чаев. —

I

У удобној кућици, усред старих густхи, зелених липа живила је млада жена. Била је весела и разговорна, као поточић, што је протицао крај њезине кућице.

У кућици царевала је мирна срећа, ту је растао лепи малиша, румених јагодица и кудраве кестењасте косе. — Када се малиша смешио голубијим очима, као да се небо радовало томе, а мајци је био тај осмејак врело бескрајног миља.

Спустила се мрачна ноћ; обавила месец и све звезде. Сан је пао на очи свима људима, заспала је и мати са својим малишом

Нико од људи није чуо када се на земљу спустио Анђео Смрти. Само је матори пас, што је чувао кућу мајке са малишом, осетио долазак Смрти

Хтео је да заурла, али се поплашио и још се дубље завукао у своје лежаје... у кућици појави се гост. неочекиван, незван али неизбежан.

Улазећи у кућицу није ни зазв нио, није отварао врата, старински паркет није шкрипао под његовим корацима лаким као да ваздух гази Као летњи ветар промицао је у прозрачној, белој одећи, кров пусте одаје старога дома и стиже у дечју собу, слабо осветљену црвенкастом светлошћу лампе.

Тајанствени гост обазре се. Оштар поглед паде му на белу дечју постељу. Наднесе се над њом, пажљиво подиже малишу, обави га својим ваздушним покровима, притисну га на груди и не пробудивши мајке, нестаде га заједно с малишаном.

Млада мајка, обрвана сном, ипак је осетила у срцу силан бол, трже се и брижно погледа на постељу малишину

Постеља беше празна Несрећна жена врисну вриском што душу раздире, преметла је сваки кутић у соби, а ужас је све већма хватао. Појурила је напоље из дома, очајање даде јој крила...

II.

Сетила се једног мудрог, старог лекара, отрчала је њему на савет. — Ван себе од бола паде пред њиме на колена и мољаше га:

— Тако вам бога, мудри лекару, помозите ми наћи мог малог малишу! Неко се прикрао и однео га Пр клињем вас, помозите!

Старац се вратио заједно с мајком њезину дому, потанко је разгледао све закутке и мудро сабрав обрве, рече:

— Мени је све ово врло јасно, вашег малишу уграбио је Анђао Смрти.

— Повратите ми мога малишу, отмите га од Смрти! — говорила је несрећна жена плачући.

— То је тешко, немогуће, ја вам никако не могу помоћи. Анђео Смрти је мој најопаснији непријатељ, и што он једном уграбити, то се већ не може отети из његових коштаних руку. Зашто не одете гробару? Он живи на гробљу, ми нисмо баш особити пријатељи, али са Смрћу он добро живи...

... Ниси ми лаку задаћу дала, — махао је ћелавом главом гробар, сав обрастао седом брадом када га је тугом убијена мати молила, да јој помогне.

— Ја знам где је он Само знаш, да се са смрћу не м гу препирати, Анђео Смрти је мој господар, расрдиће се, отераће ме, па ћу умрети од глади

Крупне, као бисер, крупне сузе рониле се из очију мајке; падајући на могилу звониле су као сребро

— Но ипак мене је жао тебе, — промрмља забринути гробар, — даћу ти добар савет Гле, узми овај увет рузмарина. Држи га у рукама, он ће ти показати где живи Смрт. Разговарај сама са господаром можда ћеш га моћи умилостивити.

Гробар завеже очи младој жени њезиним рупцем, и она се невидовном силом подиже у зрак

Одушевљена само једном мишљу, да ће наћи изгубљено дете, није осећала ни зиму, која јој је кочила све тело, ни оштри северни ветар, што јој је дувао право у лице, сметајући ј ј дисању и витлајући јој дугом косом.

Куда је летела, — да ли је још далеко царство смрти, — да ли ће још дуго летети — млада жена није знала Беше јој сасвим свеједно, само да нађе своје чедо.

природног блуда, крађе писама и повреде тајне писама.

Колики је политички значај те парнице због велеиздаје, вели др. Хофмокл даље, види се не само из говора министар председника, него и из тога, што се и у посвећеним круговима озбиљно расправља питање: Не би ли добро било да се умоли Њег. Величанство, владар, да обустави парницу и да се пусте на слободу на водни велеиздајници, те да се земља умири. Као тумач те идеје, ја сам у том правцу поднео предлоге радикала министру спољних послова Еренталу и јавио сам уједно одељном предстојнику Милеру, да ће вероватно и радикална страна моћи да се задобије за изјаву лојалности, кад би се укинула парница због велеиздаје. Одељни предстојник Милер обећао ми је, да ће те предлоге поднети министру спољних послова Еренталу.

Морамо изјавити, да радикали нису са др. Хофмоклом имали никаква посла ни непосредно, ни посредно Нису га ни у ком погледу опуномоћили, да ишта ради у њихово име, па ни то да се заузима за аболицију.

После ове одлучне изјаве хоћемо да истакнемо још ово: На то писмо дра Хофмокла одговорио је Ђорђе Настић. Он каже да се нико не би већма радовао но он, кад би се обуставила парница у ствари велеиздаје. Јер и онако ће седети на оптуженичкој клупи невини или заведени људи, а најмање ће људи који су завађали.

Без сумње ће се ускоро показати зашто је др. Хофмокл адвокат Мандића и неких бранилаца у парници велеиздаје хтео да увуче радикале, као да су и они имали с њим нека посла. Ко има очи, види то већ и сад.

Анексија Босне и Херцеговине
и
независна Бугарска.

Аустроугарска и Турска.

Као што смо већ јавили, нацрт записника турско аустроугарског споразума, са исправкама аустроугарског министарства спољних послова, стићи ће данас, у среду, у Париград. Н. Сл Преса“ јавља, да ће турски министарски савет одмах узети у претрес те исправке и да ће већ ових дана одговорити на њих. Наравно, не може се још знати, како ће одговорити. — Ми смо донели, како „Берлинер Локалан цајгер“ пише, да је и барон Еренталпостигао неке „успехе“. Тако: да Аустроугарска не мора наједанпут платити оних 2½ милијона турских фуната, него у оброцима за две године. Ми смо тада напоменули и то, да не смемо се журити, да му честитамо на тим успесима. Па имали смо и право. „Нова Слободна Преса“ већ данас пише, да дознаје како Аустроугарска ону своту неће плаћати у оброцима, него ће је морати платити наједанпут и то после четрнаест дана, када уговор о споразуму буде потписан. Да не буде тако и са о таким успесима барона Еренталa?

Турска и Бугарска.

Јуче су требали заступници великих сила учинити заједничке кораке и у Цариграду и у Софији у корист очувања мира. Званична извештаја о томе још нема. Међутим стално се подржавају гласови, да ће велике силе саветовати и Турској и Бугарској да прекину мобилизације и да настојавају, да што пре дође до коначна споразума између њих У томе се слажу сви извештаји Не слажу се пак у питању турског захтева, да се исправи граница Источне Румелије. По једнима биће увучено у преговоре и то питање, док ће по другима саветовати Турску, да одустане од тог захтева. С турске стране пак једнодушно тврде да Турска тај свој захтев не може и не сме напустити и ако никако друкчије, она ће то питање изнети пред европску конференцију, да га ова реши. Иначе има гласова, да ни велике силе нису споразумне у питању количине новчане отштете Турској од стране Бугарске. Скоро све велике силе хоће да саветују Турској, да се задовољи са 100 милијона франака, једино Енглеска тражи за Турску више. Тражи више и сама Турска, као што сведочи изјава великог везира, Камил паше, коју доноси „Н. Сл. Преса“ У тој својој изјави рекао је велики везир, како је последња одлука турске владе према Бугарској, да ова плати 125 милијона франака. Ну турска влада с обзиром на новчане прилике бугарске не тражи да јој се та свота исплати наједанпут, него 100 милијуна одмах, а оних осталих 25 милијуна у току 4 године. У тој своти би била урачунана и отштета из источно румелијску железничку пругу Велики је везир још додао и то, како бугарске ратне припреме ни најмање не узнемирују Турску.

Из Србије.

Београдски листови јављају, како ће српска влада поново тражити од Народне Скупштине накнадни кредит од 33 милијона динара на вање сврхе. Скупштина ће тај поновни кредит свакако и одобрити, јер су на то пристале већ све странке, заступљене у Народној Скупштини.

„Нова Слободна Преса“ дознаје из Београда, како ће увоз ратног прибора за Србију трајати све до месеца маја. Даље, како је Србија добила поново дозволу од Турске, да може свој ратни прибор увозити преко турског земљишта. Коње пак, које је српска влада покуповала у Русији за српску војску, неће увозити преко Цариграда него бродовима Дунавом.

Исти лист доноси, како је српски митрополит у Београду, Димитрије, послао посланицу поглавици англиканске цркве, у којој црта неповољан положај Срба у Босни и износи, колико трпе од насилне католичке пропаганде. Митрополит моли свога англиканског сабрата, да задобије енглески народ за праведну ствар Србије и српског народа у Босни.

Предавање једног руског официра.

Капетан руског гардијског ловачког пука Ритих путовао је пре кратка времена по Балкану. У очи св. Саве држао је предавање у официрској касини у Петрограду и у овоме је изнео своје утиске са тога пута. По извештају „Нове Слободне Пресе“ говорио је Ритих о аустроугарској српској и бугарској војсци. Изнео је бројно стање аустро гарске војске и како је ова данас већ већим делом стављена на ратну ногу, како је журно довршено наоружање топништва новим топовима и како се ради тога издаци на војску већ сада подвостручили. Отвкако је Русија отворено заузела становиште у питању анексије Босне и Херцеговине, које није повољно по Аустроугарску, Аустроугарска је са 100 хиљада људи појачала своје посаде на Југу. За аустроугарске официре рекао је, да су добри, али подофицири не могу задовољити, а тако исто ни прости војници, који нису довољно ни дисциплиновани. — За српске официре је рекао, да су одушевљени и практично врло спремни само их нема довољно. Српски подофицири су образовани а војници врло добри. Српски војни министар Живковић је човек гвоздене воље, а шеф генерал штаба Путник тактичан и омиљен. — За бугарску војску је рекао, да је такође добра, замера само официрима — Говорио је и о аустроугарско турском споразуму. Та продаја Словена, рекао је Ритих по извештају „Н. Сл. Пресе“, јако је огорчила Србе. Русија мора спречити тај „гешефт“, којим је угрожен опстанак Србије и Црне Горе.

Политички преглед.

Положај у Аустрији. Данас ће предложити аустријском парламенту аустријски министар претседник два законска нацрта. Један је о употреби језика, а други о подели окружја и окружних судова у

III.

Као жалосни одјек многоструне арфе зазвучи нешто у ваздуху и мати осети да стоји на земљи

Мрачна долина сва зарасла ружама сваковрсног увећа, пружала се пред њом. Чинило се да нема краја том цветном лугу.

На тамно-сивом, кадифноме небу не беше ни сунца ни месеца, само је одасвуд струјала мртвачка фосфорна светлост.

Свуда је унаоколо царевала немила тишина: — могло се чути дисање миријаде уветова, сабраних овде тајанственом силом у тако огромном броју.

Посред луга издизао се мрачни дом, сазидан од надгробног камења Туробно, као слепа, гледала је ова величанствена зграда: на њој не беше прозора, само је с лица имала огромна врата од туча.

Несрећна мати је разумела да је стигла у царство смрти: — ничији више није могао бити тај необично мрачни замак окружен уветним ружама . . .

По лугу шетао се диван младић. — Прозрачан сребрнасти покров покривао му је витак стас. Неуморно се сазидао и сјајним српом косио расцветале црвене руже и пупољке па и вело, опало цвеће

VI

Силно закуца срце у грудима бедне мајке, када опази како јој прила и лепи младић у сребрном огртачу. — Густа, црна, коса вила се око његова, као снег, бела лица Тамне његове очи, оштре као мачеви, гореле су мрачним огњем.

Био је необично диван, али злокобно диван.

— Шта ти овде тражиш? — Зачу она његов звонак ледени глас.

Ненадни страх као да је заковао уста несрећници, но, ипак, савладавши га, одлучно му одговори: — Тражим моје чедо: — Смрт га је уграбила Сажали се на ме, одведи ме њој!

— Не треба никоме да те водим, ја сам Анђео Смрти, — зачула је жена исти звонки глас Али сада се није уплашила Смело погледа мрачну лепоту и прошапта:

— Врати ми чедо моје!

Тамне, прождрљиве очи Смрти зачуђено погледаше дрску жену.

— Ово је Царство Вечнога Мира, тишина моје долине не сме се ничим нарушити. Јеси ли чула армонични акорд струна? У њему су уједињени сви вапаји живих на земљи за њиховим рођацима, што су се преселили амо у моје царство! Ја ти не могу вратити чеда! — чуо се суров одговор.

Али тај одговор не поколеба ојађену мајку Она паде пред њим на колена и пружајући молећиво руке, молила га:

— Дај ми чедо моје!

Тужни вапаји њезини нарушавали су никада не дирнуту тишину Вечнога Мира. — Сурови анђео збунио се, колебао се и прозборио:

— Па добро! Несносан ми је твој глас и очај, вратићу ти чедо. Али само ако се уверим, да си вредна моје милости!

— Окушај, окушај што пре! — кликне обрадована мати, а у срцу јој се борила нада и очајање.

— Упамти, то неће бити лако по тебе. Ако ли не издржиш ма и једно кушање, никада више нећеш видети чеда свога, а и сама ћеш пропасти. Пристајеш ли?

— Зар још питаш?! Спремна сам на све, само да спасем чедо своје

— Иди вратима мога двора, она ће се отворити чим се дотакнеш рузмарином, што ти је у рукама Ти ћеш ући а врата ће се за тобом затворити занавек, ако не издржиш кушање. Знај: ти ступаш у Вечност. Када се успнеш по степеницама, проћићеш кроз три дворане и тек у четвртој наћићеш чедо своје. Још имаш времена да се предомислиш . .

Млада жена је одлучно махала главом у неповлад и смело пође мрачноме двору.

Лаки осмејак, као сенка, прелете преко бледога лица Анђела Смрти: није сумњао да ће он победити

V.

Тек што је млада жена додирнула рузмарином, а тешка се врата нечујно широм отворише и одмах затворише за њоме. — Савлађујући ударе срца, стаде она на прву степеницу огромног степеника од црнога мрамора.

Дуго се пењала млада жена, осећала је, како јој клизи испод ногу, али се ипак пењала.

Последња степеница! — а пред њом пуче бескрајна дворана, без икаква намештаја, без прозора и врата Глатки зидови и под од жутога оникса, јарко су блештили, тешко се могло гледати, а ноге су клизале.

Мати се мучила да што пре прође ту бескрајну дворану.

Чешкој. Како ће ти нацрти бити примљени у аустријском парламенту и шта ће после њих наступити, то је питање, којим се бави сва аустријска штампа и сви њихови политички кругови. У последњој седници парламента, поднели су чешки заступници велики број прешних предлога, а говори се, да ће она наставити са прешним предлозима и после предложења законског нацрта о употреби језика у Чешкој. Из тога следи, да су Чеси спремни на опструкцију у случају да њихови народни захтеви не буду испуњени. Као минимум њихових захтева поставио је чешки народни министар ово: 1. да се код свих судова у Чешкој примају поднесци у чешком језику, које треба чешки решити, а исто тако провести судбену расправу у чешком језику и то и у цивилном и у казненом поступку, 2.) да се у целој Чешкој за унутрашњи службени језик уведе чешки језик; 3.) да се не испуне немачки захтеви, који иду за поделом Чешке с обзиром на језичну употребу у два дела; и 4.) да се морају одржати све одредбе закона, према којима мора чешки сабор изрећи своје мишљење о новом разделењу окружних судова у Чешкој. Ако ови чешки захтеви не буду испуњени, чешки заступници спремни су, да опструкцијом спрече рад у аустријском сабору.

Аустријска влада није међутим спремна да испуни ове чешке захтеве. Ако чешки заступници наставе са прешним предлозима и после владиног предлога нацрта о језичној употреби и новој подели окружних судова у Чешкој, влада је спремна на одгоду аустријског парлемента. А могуће је и то, да неће одгодити сабор, него само довршити садање заседање сабора, да после кратког времена настави са новим заседањем. Вероватно је, да ће се аустријска влада пре одлучити за завршетак заседања, него за одгоду парламента, јер по пословнику парламента имаде влада право, да у новом заседању постави прва своје предлоге као прешне предлоге и парламенат мора приступити њиховом решењу. Али је могуће још и то, да се аустријска влада приближи чешким захтевима више него што је до сада учинила. А тада би нестало разлога и за опструкцију, и за одгоду парламента или за завршетак седашњега саборског заседања.

Векерле у Бечу Угарски министар председник Векерле стигао је у понедељак у Беч, где се још тога дана саветовао са заједничким министром спољних послова Еренталом и заједничким министром финансија Буријаном. Са Еренталом се саветовао о балканском питању, о припреми споразума са Турском; Са Буријаном пак о законском предлогу о анексији, о уставу Босне и Херцеговине и аграрној банци, која ће се основати у Босни. Јуче пре подне је био на аудијенцији код краља, те му је поднео извештај о свима савременим питањима у свези са политичким положајем. Одлучено није ништа. После аудијенције по дуже је говорио Векерле поново са Еренталом и аустријским министром-председником Бинертом. Држи се, да је реч била о питању банке.

Друштво „Добротвор“.

(Свршетак).

Молим вас, метите руку на срце, па реците искрено је ли ово истина, што сам рекао, да се овај нацрт правила више мења у корист управе и чиновништва, него што иде то у корист друштва, када управа жели да 65% подели на тантијеме и друге по њих користне сврхе, а за корист друштва тек 35%? Ја мислим, да се тако што није нигде у свету догодило? Додуше у тачци V-ој стоји да ће се 10% дати и на „циљи, које то главна скупштина одреди“, и ја мислим, да се нећу преварити, ако рекнем, да су ти 10% намењени за тантијеме чиновништву.

Ја држим да нико неће имати против резервног фонда, јер је таки фонд потребан за свако друштво, само ако се тим фондом мудро рукује. Исто тако неће нико имати против, што управа жели да за своје чиновништво створи пензиони фонд, јер је то право и поштено, да они чиновници који се целога века муче и раде у корист друштва, да се и у старости осигурају. Неће нико имати против да се и труд чланова управног и надзорног одбора награди. Па напослетку, неће ваљда нико имати ни против тога, да се и чиновницима даде нека награда о Новој Години, јер ти чиновници и ако имају своју плату, увереи сам, да те плате нису богзна како сјајне. Све то не би тако било страшно, да је управа у своме нацрту била умеренија. Зато ја мислим да би са тих 100% чисте добити требало овако поступати:

I 60% резервни фонд.
II. 10% пензиони фонд.
III 15% тантијеме управном одбору.
IV 5% тантијеме надзорном одбору.
V. 10% тантијеме чиновништву, или како то у нацрту стоји: „Наште главна скупштина одредила буде“.

А сада долази § 67. који ће нам казати: Да ли је ово друштво само хуманитарно, или и шпекулативно. Но да бих доказао да је заиста и шпекулативно, то ћу донети онај део из §-а 67-ог који говори, шта ће се радити са резервним фондом. Тај део гласи: Резервни фонд је зато, да се из њега подмири штета, коју би задруга претрпила при куповању или продаји каквих предмета или другим којим начином.

Овај део из §. 67. говори сасвим јасно, да би та задруга била још те како шпекулативан завод. А да би та шпекулација што чвршћег темеља имала, оснива управа „резервни фонд“ од 35%, из којега би фонда покривала евентуалне губитке код купопродаје. А зар управа „Добротвора“ не види, бог је видео, да данас силне трговине на врат на нос падају, па још и таке трговине, у којима капацитети седе?! И мислим да страшнијег греха не би било, него када би се „Добротвор“ упустио у трговину, па на истој изгубио, па можда услед те „трговине“ и опстанак друштва у питање дошло?! Зато „Добротвору“ не треба никаква трговина, нека он остане само хуманитарни завод, па ће зацело бити много дужег века!

Што се пак тиче резервног фонда, тај мора добити сасвим другу сврху, а та би могла бити за случај кад друштво не би могло исплаћивати смртне случајеве са доплатцима, као што сам напред навео, па и онда када би се прогласила заразна болест, или пак за случај рата, када чланови у боју изгину, за таке случајеве мора се створити резервни фонд, а не за покривање губитака код купопродаје. Према томе може комотно изостати из §-а 69. оно место, где се каже, да се друштво може разрешити и „на основу отворен г стечаја на задругу“. Ако задруга не буде водила трговину, неће бити ни — отвореног стечаја за задругу“.

Сада бих могао завршити, али треба да споменем још ово, што сам случајно у самом почетку пропустио.

На последњој главној скупштини када је увидео председник, да од рада неће бити ништа а и да се скупштина разилази, предложио је, да се из скупштинске средине изаберу 4—5 чланова и да ови заједно са управом прегледају правила и да их — исправе.

У тај одбор, колико се ја сећам ушли су: Данило Медаковић из Старе Пазуве, Драгутин Станковић из Каменице, Ђока Милутиновић из Карловаца и ја.

После тога избора доста смо дуго чекали док нас је управа позвала на договор, али када смо се састали, дошли смо до тога уверења, да од нашега рада неће бити ништа, јер је и опет запело код § а 7. и — ни мањи.

Дакле, из свију разлога, које сам у овом листу навео, не могу нацрт ових правила како за општу, тако ни посебну (специјалну) расправу идућој главној скупштини препоручити А и самој управи „Добротвора“ бих препоручио, да их и она — одбаци

Јован Л. Богдановић.

Вести из места и са стране.

Народна забава у Новом Саду.

Одбор Срба грађана у Новом Саду приређује у петак на св. Три Јерарха 30 јан. 1909 године народну забаву у великој дворани Гранд Хотел Мајера. Добровољни прилози примају се са захвалношћу. На забави ће свирати глазба ц. и кр. 70 петроварадинске пуковније. Почетак тачно у 8 сати у вече. Улазнице се могу добити у књижари Свет. Ф. Огњановића а на дан забаве у вече на каси. Први део 1. Свира војничка глазба 70. пешачке пуковније 2. Борјановић: „Босанчице“ пева мешовити збор српског занатлијског певачког друштва „Невена“. 3. Говори Јаша Томић 4. Мокрањац „Мирјано“, уз пратњу молског тамбурашког друштва „Лира“ пева Јоца Млинко (Мимика). 5. Шала: „Фрајла Сојка, старија девојка“ комична продукција, изводи г. Коста Илић, глумац 6. Рубинштајн: „Ноћ“ пева г-ђа Лепосава Јовановићка чланица српског народног позоришта уз пратњу гласовира. 7. И. Бајић: „Рапсодије“ свира на гласовиру г-ђица Олга Теодоровићева. 8. Албини: Романса „Песма ружи“, пева г-ђа Лепосава Јовановићка чланица српског народног позоришта. 9. „Смеса српских народних песама“, пева и свира молски тамбурашки збор „Лира“ под вођством Јоце Млинка (Мимике) из Мола. 10. Уметничко играње српског кола приказују Ђура Маленчић из Сирига и Васа Јелкић из Н. Сада. 11. „Лепа Цвета из циганског света“, пева и игра г. Коста Илић, глумац. 12. Ст. Бињички: „Чини не чини“, пева мешовити збор новосадског српског ратарског певачког друштва

Демонстрације против осуде Алексијева.

Јављају из Петрограда да већина руског народа изражава своје саучешће генералу Алексијеву због тог што га је руски ратни суд осудио на

На ониксовим зидовима, као у млетачким огледалима огледала се слика њезина. Силна тежња обузе је да се погледа у томе огледалу. И већ хтеде погледати, кад дубоко у срцу осети слаби гласак чеда свога: — „мајко, мајко!“

Мати задрхти и пође још брже напред.

Стигла је већ на крај огромне дворане и стаде пред новим вратима, која се послушно отворише пред њом.

Дивна дворана отвори се пред њом. Никада није видела толике раскоше. Зидови покривени скупоценим свиленим тканинама, корачала је по неким саговима чудновато изатканим. По целој дворани висили су сваковрсни украси, само да пружи руку па да узме што јој срце жели.

Силна жеља обузе младу жену да обуче на себе те драгоцености. Знала је да никада више неће моћи носити тако.

Заборављајући где је, пружила је руком да домаши диван низак драгога камена, кад, јаче но пре, зачу у срцу глас чеда свога: „Мајко мајко!“

Опружена рука клону и она, заклањајући очи, пође још брже напред.

VI.

Трећа дворана не беше тако велика, али у њојзи беше нечувено и невиђено. Сунце, месец звезде, — све је било ту у дворани.

Али млада жена, осећајући да ће скоро видети чедо своје, брзо похита четвртим вратима, да ступи у дворану, где јој беше чедо њезино. Са обе стране врата стојале су две лепе жене.

Једна од њих величанствено подиже руку и чаролијским гласом рече:

— Поздрављам те ти си смрт победила! Седи, одмори се моја другарице донећу кључ, ја ћу ти отворити последња врата и ти ћеш се састати са чедо твојим.

Очаране ласкавим речима, уморена мати већ хтеде пристати и одморити се, али у срцу јој одјеђну глас: „Мајко, мајко“.

Обрадована мати мучила се да отвори последња врата, трипута је покушала да отвори, али узаман.

Сетила се тада рузмаринова цвета и дотакну њиме тешку браву.

Малена мрачна собица, постављена дрветом беше иза тих врата. Са таванице на ланцу висио је светионик са три свеће, слабу осветљујући собицу.

На прној клупи седео је Анђео Смрти и држао је на коленима малишу.

Млада жена познала је чедо своје и са радосним криком појури к њему.

— Узми своје дете, — проговори мрачни владар — ти си издржала кушање.

— Какво кушање? — упита она зачуђено.

Анђео смрти се осмехну.

Ја ти нећу тумачити, ти их ниси опазила. Већ сада сам се уверио о снази материнске љубави и шта све она може учинити.

Узми из тога венца овај ружин пупољак, нека још краси чело живота...

— — — — — — — — — —

Први пут се Вечност открила пред смртнима..

С руског превео: С. М.

10 хиљада рубаља новчане глобе. Највише утешних писама долази од сродника чусимских жртава, који храбре Алексијева да мирно сноси ову неправду, јер је љубав народа руског уз њега. И у државној думи је говорено о новчаној осуди Алексијева и решено је, пошто Алексијев нема имања да се купе прилози. Алексијев је против неправедне осуде протестовао

„Слога“,

удружење бивших ученика и ученица српске православне велике гимназије новосадске примила је у месецу јануару о. г од 25 чланова помагача К 72, а од 19 редовних чланова К 70; уз то прилога К 16, а дароваше из Мале Пеште: г. г. Владимир Николић и Владимир Вуковић по 5 К, Радослав Стефановић и др. Миленко Петровић по 2 К, Момчило Јосић и др. Пеликла по 1 К. Плаћена чланарина је већином за прошле године. Како има још врло много чланова, који нису платили чланарину за прошлу, а и за пређашње године, моли књиговодство и благајништво, да се г г. чланови пожуре са уплатом чланарине, јер ће се тако опростити несносних опомена. Ако се који од чланова мисли брисати, нека то изволи јавити књиговођству. За годину 1908. није платило 664 члана; за пређашње пак године 227. Као што се види, врло леп број!

Нобелове награде.

Како се јавља из Кристијаније (у Норвешкој), предложили су социјални демократи у норвешком стортингу (скупштини.) да ове године добије једну Нобелову мировну награду књижевник руски Лав Николајевић Толстој. Тај предлог и захтев да се Толстој награди Нобеловом наградом већ је више пута споменут у великим светским новинама, али је руска влада захтевала од норвешке владе, да то не учини. И заиста то до сад није учињено великом писцу руске земље и великом поборнику за светски мир. Хоће ли се то сада учинити, показаће најближа будућност.

Железница ушла у гостионицу.

У француском месту Понтле догодио се овај необичан случај. На станици се справа за заустављање воза скрхала те је услед тога 18 теретних кола од машине раставио и јурио потпуном брзином на оближњу станицу. Ту су порушили један зид и срушили се са једног високог насипа. Но прва кола су и после пада јурила, те су ушла у једну кафану. Срећа је што је била ноћ те није никог у гостиони иначе би било бедаја.

Матица Српска.

Књижевни одбор имао је 16 (29) јануара своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. — С тугом у срцу јавља председник, да је члан Књижевног Одељења Мита Калић у Сомбору преминуо, да је саучешће изјављено матери и удовици и да су умољени чланови др. Лаза Костић и Миливој Каракашевић, да на укопу заступају Матицу а Књижевно Одељење ће се позвати, да одреди члана, који ће у своје време говорити у спомен и славу покојникову. — Прима се нацрт правила за избор чланова Књижевног Одељења и почасних чланова и подноси се Књижевном Одељењу. — Одређено је, да се прештампају 28 и 29. Књига за народ с исправкама и допунама. Те су књиге две прве српске „Српски књижевници“ од Мите Калића. Уједно је упућен члан Јован Живојновић, да напише и пету књигу, све до данашњих дана. — Прима се за „Летопис“ рукопис: „Из историје Срба у Угарској“ од Алексе Ивића. — Не примају се девет рукописа. — Издају се на оцену три рукописа. — Остали рад тицао се питомаца друштвених.

Забаве.

Удружење сентомашке трговачке омладине приређује своју XI. редовну игранку 30. јануара (12. фебруара) т. г. на дан своје славе „Велика Три Јерарха“ у општинској дворани у корист друштвене благајне. Свираће глазба петроварадинског 70. пешчког пука. Добровољни прилози примају се са захвалношћу.

— Српска ратарска омладина у Јасеновцу приређује светосавску беседу са игранком у недељу 25. јануара (7. фебруара) 1909 у просторијама гостионице код „Лава“ у корист фонда своје школе Добровољни прилози примају се захвалношћу, које ће примати српска православна црквена опћина.

Уваћање брзојава у Индији.

Индоевропском брзојавном друштву је пошло за руком да спои престоницу Енглеске са индијанским градом Курахи, те да на такав начин дође до брзојавног саобраћаја са Индијом. Покушаји брзојављања су пошли врло добро за руком.

Снег у Ријеци.

Прекјиноћ је после хладне боре почео падати у Ријеци снег који је вејао више сати Дебљина снега је била десет центиметара, но се снег брзо почео топити. Ријечани су радосно посматрали падање снега, јер је ово врло ретка прилика у Ријеци.

Брзојави „Застави“

Стигли 21 јануара.

Бан Раух у Будимпешти.

Будимпешта. (Од нарочитог извештача) Бан Раух стигао је у Будимпешту. У добро обавештеним круговима тврде, да његов долазак стоји у свези са парницом велеиздаје, све се јаче поговара о аболицији.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 20. јануара 1909. године.

Пшеница прве каквоће стара 24 к 80 до 25 к — п
Пшеница нова 24 к 20 п до 24 к 60 п.
Пшеница средња 23 к 20 п до 23 к 60 п.
Пшеница лакша 22 к 80 п до 23 к 20 п.
Наполица нова 22 к 40 п до 22 к 80 п.
Јечам нови 15 к 20 п до 15 к 60 п.
Зоб нова 15 к 60 п до 15 к 60 п.
Кукуруз у зрну нов 13 к — п до 13 к 20 п.
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п.
Маст 132 к — п до — к — п.
Сланина 132 к — п до — к — п.
Сланина паљена 132 к — п до — к п.
Свињи угојени тешки 88 до 90 п.
Свињи средњи . . . 84 до 86 п.
Свињи лаки . . . . 76 до 80 п.
Теоци 88—92 по кили.
Овци пар 24—30— кр
Јагњци 12—20 пар.

Пречасном свештенству и г. г. учитељима дајем 5% попуста.

14'5 4—20

ТРГОВИНА МУШКЕ И ЖЕНСКЕ МОДЕ
Душана С. Мснашевића
у Новом Саду
потребује **2 помоћника** једног старијег и једног млађег. — Ступање одмах. 74 1-8

П. н.

Част ми је до знања ставити, да сам отворио своју

адвокатску канцеларију

данашњим даном у Новом Саду, у Хлебарској улици бр 33.

Нови Сад, 1. фебруара 1909.

Др. Геза Брук,
адвокат.

75 1—1

Чудо од Буквара!

Чим узме овај **Буквар у руке**, било старо било младо, одмах **уме и да чита и да пише.**

Ко пошаље **35 потура** добије га са плаћеном поштарином.

Ульма (Ulma (Temes m.).

Љубомир Јовановић,
управитељ и учитељ.

1669 9—12

ТРЕБАМ
ГОСПОЂИЦУ
са знањем немачког језика
за моју женску децу од 3, 7 и 11 година.

Оне, које још говоре и мађарски — а хтеле би се иримити овога места — имају првенство.

Понуде са описом и ознаком плате упутити на

Уроша Возаровића
посједника Лежимир п. Чалма (Срем).

72 1—3

Ц. С. Бр. 605. ех. 1908.

Стечај.

На упражњено место општинског књиговође и перовође и то за прву годину у привременом својству, а после овог рока на пет година.

Компетовати могу такова лица, која су вична перовођским пословима и оспособљени у простом и двоструком књиговодству, а владају потпуно осим српског још и мађарским језиком, како у говору, тако и писму.

Изабрани општински књиговођа и перовођа обављаће административно-рачунске послове ове општине и њезиних закључака према оном упутству, које ће при ступању у звање од црквеног одбора на писмено добити.

Годишња плата књиговођи и перовођи је 1600 круна, коју ће у месечним оброцима у напред из црквене благајне примати.

Изабрани књиговођа и перовођа дужан је кауцију у износу од половине своје плате у готовом новцу или у државним вредносним папирима овој општини положити.

Рок стечају је Сретеније 2 (15) фебруар 1909. г. После овог рока приспеле молбе неће се у обзир узети.

Изабрани књиговођа и перовођа наступа звање кад буде позван од црквеног одбора.

Из седнице црквене скупштине држане у Ст. Бечеју 22 децембра 1908. (4. јануара 1909.)

Исидор Јаковљевић, перовођа. **Теодор Хаднађев,** председник.

2 3—3

Одликовани са безброј награда и почасним дипломима.

КАЛМАР и ЕНГЕЛ
фабрика мотора и машина
БУДИМПЕШТА, V Lipót-körut 18.

Препоручују, како за вршаће машине, тако и за млинове своје најпростије бензинске моторе, бензинске локомотиве као и моторе с увлачењем гаса, који се у складишту V. Lipót Körút 18. увек могу видети за време рада.

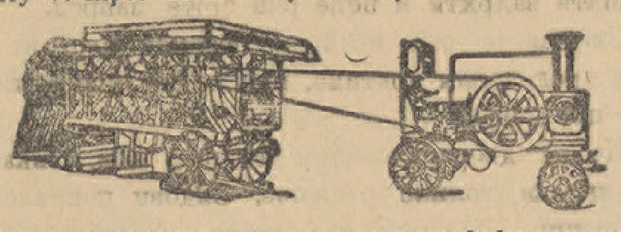

Потпуно јемство за извршену вршидбу **Једино постојећа новина!**

Ови мотори једнако иду и услед њихова за чудо простоте може њима одмах лако управљати ма ко и и најнеупућенији човек

Ценовник бесплатно! — Јефтине цене на отплату.

77 1—25

СИГУРНА БУДУЋНОСТ
ЗА МЛАДОГ ЧОВЕКА

У мојој кући, на ћошку, те на најбољем месту у вароши, где постоји већ 20 година помодно-мануфактурна трговина, а згодан и за галантерију Herrn Mode или за гвожђарницу, биће

ЛОКАЛ

са станом или без стана за **1. април за издавање.**

ЈОЦА МАРКОВИЋ,
T. Kubin.

49 —3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.